

ЛИКОВНИ УМЕТНИЦИ ВАН ПИРОТА

Почетак новог доба у ликовној култури Пирота био је обележен периодом социјалистичког реализма. Уметност је у служби система, интернационална и по форми и садржају и подразумевала је величање револуције и социјалистичке изградње.

Ликовни живот Пирота шесте деценије обележиће раскид са концепцијом социјалистичког реализма, формирање сопствених креативних стилова и развијање стечених академских знања. Долази група академских сликара, београдскиг ђака: Слободан Сотиров (1951), Чедомир Крстић(1952), Радомир Антић (1952), Вукосава М.Велимировић (1952), Стојан Каменовић Цери (1954), Коста Брадић (1955) и Бранко Манојловић (1958). Овај период значиће успостављање и организовање уметничког живота града, појаву уметничких група, реално схватање уметничке личности и уметничког дела, рушење мимезиса и његова замена естетичким плурализмом.

Током седме деценије на ликовну сцену града ступају академски сликари: Александар Алексић Соска (1960), Љубодраг Јанковић Јале (1962), Александар Ценић (1963), Веселин Денков(1963), Андреја Миленковић(1963), Мирослав Стојановић Пирке(1967), Паја Ристић и Часлав Цолић(1969). Овај период доноси естетику енформела, неонадреализма, симбола и нове фигурације. Сликари, почевши од реалног, надреалног и апстрактног, нашли су се на раскрсници; једни крећу даље, од апстрактног ка могућем, други се од апстрактног враћају реалном.

Осму деценију обележио је наставак уметничких схватања из претходних периода са сензибилнијим увођењем нових начина организационе структуре и спонтаним промена смисла и суштине уметничког рада. Са Академије ликовних уметности долазе Властимир Мадић (1975), Ивица Ракић (1974) и Љубомир Иванковић(1978). Овај период ће указати на сву разноврсност уметничких стилова и опредељења. Од реализма и интимизма, експресије и симболике до апстракције и н ове фигурације.

Девету деценију у ликовном животу града обележиће отварање Галерије која ће најпре радити у оквиру Музеја Понишавља а у десетој деценији и самостално. Колико је отварање изложбеног простора био битан предуслов за ликовни живот града, најбоље потврђује податак, да је у шестој деценији било организовано 14 изложби, у седмој деценији 9, у осмој 29 а у деветој 189. Тих година са школовања долазе Небојша Милчев(1987) и Бобан Крстић(1986).а у десетој деценији академски сликатри Зоран Алексић Коки (1992) и Марјан Најдановић (1995).

Живот је ове уметнике понео и задржао у метрополама, поједине и заувек. Метрополе су свакако пружале могућности за ликовно усавршавање и уметничко исказивање. Ипак, вучени носталгијом, увек су се враћали граду по позиву или својом вољом као учесници колективних и самосталних изложби. Једна од тако конципираних изложби била је Мајска изложба уметника Пироћанаца која је организована најпре годишње а затим тријенално да би била укинута 1999. године. На овим изложбама, посебну вредност представљало је учешће уметника Пироћанаца који живе и раде на страни.

Текстом о академским уметницима који живе и раде ван Пирота међу којима је и оних који нису више са нама, желимо да подсетимо на људе који су обележили ликовну епоху града.

ВУКОСАВА М.ВЕЛИМИРОВИЋ

Једна од ретких српских вајарки, ако није и једина, која се својим радовима афирмисала, пре свега у свету, између два рата и то као југословенска вајарка је Вукосава М. Велимировић.

Рођена је у Пироту 30.04. 1888. а умрла у Београду 17. 12. 1965. године.Завршила је Уметничко- занатску школу у Београду. На њен рад и опредељење, битно је утицао вајар Ђорђе Јовановић. Након Првог светског рата, Вука Велимировић одлази у Париз где је радила у атељеу чувеног вајара Антоан Бурдела, што јој је отворило врата на Академији лепих

уметности (1919-1921). Након Париза одлази у Рим на Уметничку академију где истовремено ради код италијанског вајара Еторе Ферарија. У Риму ствара, у свету познату бисту, баритона „Матеаса Батистинија“.

Дуги низ година излаже у галеријама Париза и импресионира гледаоце својим радовима (бисте министара, индустријалаца, адвоката, писаца, затим фигуре: „Људска стрепња“, „Материнска бол-Мајка Југовића“, „Размишљање“, „Последњи уздах“, „Снага народа“, „Продирање кроз живот“, „Борба векова“, „Анатема“, „Биста Јелене Анжујске“...)

У Паризу Вука Велимировић ради и циклусе српских средњо вековних владарки, жена које су одиграле значајну улогу у нашој националној историји (Мајка Југовића, Деспотица Јерина, Књегиња Милица, Симонида, Јефимија).

У часопису „Време“, у чланку под насловом „Амбасадорка југословенских жена скулптора“, Београд, 14.7.1940. год., између осталог се каже: „Одмах треба нешто подвући у раду Вуке Велимировић. Њу није захватила струја футуризма. Она је остала верна класичној лепоти, класичним формама и са највећим полетом њено длето ствара вечну лепоту човека онаквог какав је кроз векове“.

Вука Велимировић 1938/9. излаже у Београду, Загребу, Љубљани, Букурешту, Братислави, Прагу. Стално је живела у Паризу, али је путовала и боравила неко време у Шпанији, Италији, Турској и Београду. Свуда су за њом остајали радови, нека дела су откупљивана а већину је поклањала. Међу значајним скулптуралним решењима треба поменути: Бабакај, Извор, Просјакиња, бисту Његоша и маску Перун.

Од 1951. године Вука Велимировић стално живи у Београду где ради и редовно наступа на изложбама. Приликом прославе двадесетогодишњице ослобођења Пирота 1964. године, изложено је неколико њених радова у академско-реалистичком стилу. Изложба је организована у фоајеу Народног позоришта. Димитрије Ћирић, том приликом је рекао: „Вука Велимировић је изданак из једног јаког породичног и интелектуалног колектива Милоша Велимировића, свештеника пиротског, која је пошла трагом свог оца, браће и сестара да и она, на свој начин, у предметима скулптуре, остави траг о свом битисању“.

Иза Вуке Велимировић остало је обимно уметничко дело. Вајарски опус од око 150 радова, 15 слика, 60 песама, десетак бајки и више путописа, је прави изазов за проучавање њене радне и интелектуалне активности.

СЛОБОДАН СОТОРОВ

Академски сликар Слободан Сотиров рођен је у Пироту 22.1. 1926. године. Детињство је провео у Димитровграду, Гимназију у Пироту а Академију ликовних уметности завршио у Софији у класи професора Илије Петрова 1951. године. Два семестра студирао је на београдској академији у класи професора К.Хакмана, затим Ђ.Андрејевића Куна и И.Табаковића.

Самостално је излаже од 1947. године а међу значајнијим су оне у Пироту, Нишу, Београду, Риму, Напуљу, Шведској, Италији, Токију и Швајцарској. Као члан УЛУС-а излаже на свим колективним изложбама, Октобарским салонима, Тријеналима ликовних уметника, и значајним изложбама у земљи и иностранству. Осим мртвих природа, насликао је преко осамсто портрета који се налазе у Београду, Италији, Швајцарској, Немачкој, Шведској, Венецуели, Америци...

Мада одличан цртач, Сотиров је од самог почетка испољио изразити сензибилитет за бојене вредности, па се данас сврстава међу представнике тзв. београдске колористичке школе. У сликарском поступку суштину проблема своди на избор тематике и избор технике из чега произилази ликовни садржај слике.

Изостављајући време школовања, сликарство Слободана Сотирова имало је три јасно издвојена развојна периода: период израде пејзажа, рад на апстрактним композицијама и рад на мртвим природама. Портрет је она нит која прожима и повезује поједине периоде и чини његов уметнички опус целовитим.

У пејзажима сликар је често користио мотиве са Јерме, трагајући за живописношћу мотива до његовог разлагања на поједине детаље. Ишао је од прецизног цртежа по природи преко асоцијативног до чисте апстракције „водених цветова“. Повратак фигуралности доказао је Сотирова као врсног цртача и портретисту. Вратио се предметном сликарству, посебно фази

хиперреализма, али не кроз пејзаже већ кроз мртве природе, опус који и данас траје. Мотиве за овакву тематику нашао је у својој најближој околини, у оквиру простора у коме живи. Кроз боју и делимично структуру, он се труди да забележи богатство у фактури различитих материјала: плодова, животиња, биљака, керамике или метала. Као на платнима старих Холанђана, његове тепсије светлуцају хладном светлошћу. Шљиве су прекривене плавичастим баршунастим прахом, мртве рибе још зраче органску материју. Карактеристичан је веома плитак простор у коме су распоређени предмети, па вертикално постављене површине предмета делују као да их посматрамо из птичје перспективе. Сликарски поступак је класичан, али сликарски језик савремен.

Структура слике Слободана Сотирова носи најлепши спектар боја у безброј варијанти, а са дистанце видимо три звучне боје у три валера. То је палета која не може да се имитира, то је музика коју компоује само Сотиров. Уђемо ли оком у центар слике ми, у ствари, улазимо у беспредметни свет, где су разрађени закони хармоније и равнотеже, где Сотиров даје боји симболичне и звучне вредности.

На крају, готово независно од развојних фаза, Сотиров је био и остао пасионирани портретиста. Портрет је за њега био она тајанствена и најдража дисциплина, која ставља на пробу радозналост, концепцију и самопоуздање уметника. У тренуцима пуног надахнућа, он је чини нам се, успевао да буде више од скромног хроничара, што му обезбеђује лепо место у портретној уметности.

Слике Слободана Сотирова у Пироту налазе се у привредним радним организација („Тигар“, „Први мај“) и приватним збиркама.

РАДОМИР АНТИЋ

Академски сликар Радомир Антић -Ц'вти, рођен је у Пироту 22. маја 1929. а умро у Нишу 2002. године. Завршио је Академију за ликовне уметности у Београду 1952. године у класи професора Љубице Сокић а постдипломске студије у класи професора Недељка Гвозденовића. Поред сликарства бавио се таписеријом, мозаиком и унутрашњом архитектуром. Извео је велики број таписерија и керамичких паноа. Био је члан УЛУС-а од 1953. године. Самостално је излагао од 1952. године у градовима: Пирот, Ниш, Београд, Скопље, Крушевац, Косовска Митровица, Берлин... а колективно на изложбама УЛУС-а, Друштва ликовних уметника Ниша, Октобарским салонима, са групом сликара у Бремену и Хамбургу, Луцерну, Базелу, Рајнаху, Паризу, Њукаслу... Драгоцено је и вредно било присуство Радомира Антића његово ангажовање у ИО „Први мај“ у Пироту приликом оплемењивања ентеријера и естеријера Фабрике. Његовим посредовањем у склапању уговора са светски признатим ауторима, „Први мај“ али и град у целини, добили су значајну збирку уметничких дела.

Рођен у специфичном крају, колевци ћилимарства, где је осећај за боју не само естетски чин, већи услов егзистенцијалног опстанка, и где је мекана и лирична сензибилност родила потребу за филигранском шаром и украшавањем, Антић је фолклорне, композиционе и колористичке елементе усвајао спонтано и поступно до једног сопственог креативног стила. Он није полазио од онога што би се могло назвати духом националне фолклорне уметности, већ од њеног елементарног пластичног симбола - народне шаре. Ту арабеску, слободно стилизовану, користио је као елемент композиције у којој је преображена фолклорна шара израстала у монументални пластични симбол. Мотиви спољњег света, типови људи, ношње, богатство амбијента, све то је представљало неисцрпно врело његових инспирација.

Антић је био сасвим укорењен у стварности. Прошлост је за њега била преломљена у савремено значење. Било је то разрешење традиционалног, националног кроз тоталитет савремене стварности. На сукобу прошлог у ликовном иконографском смислу градио је слику савремених супротности. То је нови романтични однос ка нашој прошлости, митологији, фолклору, фрескама, уз максимално коришћење симбола, историјских предања, народних изрека и шара. Све то уз доста нарације и инвентивности чинило је ликовно опредељење уметника.

У свим развојним епохама Радомира Антића готово да нема праве завршнице. Оне прожимају једна другу и чине основу последњег периода. Евидентна је фаза након студентских

дана када уметник слика пејзаже и мртве природе прелазећи из кубистичке и фазе енформела у карактеристичну фазу тотема која је трајала од 1964. до 1978. године. Од 1978. опредељује се за снажан колорит и историјска значења. У таквом једном маниру радио је до краја. На облицима урађених мртвих природа и екстеријера из ранијих епоха, изградио је слике експресивног набоја са оријенталним и помало византијским колоритом. Тако су настали елементи једног надреалног односа композиције са историјским значењем што је резултирало познатим циклусом слика "Вукова азбука".

Антић се у српском сликарству налази у кругу сликара који су инспирисани древном српском и словенском митологијом, националним садржајима и традицијом.

Слике, таписерије и један мозаик Радомира Антића налазе се у Индустрији одеће „Први мај“ а легат његових слика у Галерији „Чедомир Крстић“ у Пироту.

КОСТА БРАДИЋ

Академски сликар Коста Брадић рођен је у Ђевђелији 20.маја 1927. године. Средњу школу завршио је у Пироту а Академију ликовних уметности у Београду 1955. године. Исте године почиње самостално да излаже у Београду, Паризу, Риму, Базелу, Нојштателу, Ландштулу, Бону, Берлину, Атину... а колективно у Парузу, Монте Карлу, Италији, Америци, Аустралији, Новом Зеланду, Швајцарској... затим на Октобарским салонима, изложби „Апстрактно сликарство у Србији“(1971), „Критичари су одабрали“(1972), „Београд инспирација сликара“(1973,1975,1976,1980). Био је члан групе „Медиала“ (1959,1969, 1981,1991). Живи и ради у Београду и Опову.

Међу нашим сликарима мало је оних који су толико мењали свој начин сликања као Коста Брадић. У првој, раној фази, ради импресионистичку фигурацију сликану по природи а по узору на Ван Гога, у другој фази „медиалној“ негује асоцијативну апстракцију космогонијске инспирације, реализовану техником „гребања“, у трећој, постмедиалној фази ради фантастичну фигурацију, рађену истом техником и најзад, актуелној, неоекспресионистичкој фази, повратак природи, у постмодернистичком маниру и ретроспективном повратку Ван Гоговој уметности.

Својим одушевљењем за Ван Гога, Брадић је већ у старту показао, оно што ће касније потврдити, да није фасциниран подвизима екстремног модернизма. Модернизам за Брадића није имао примарну важност као поглед на уметност. Оно што је нашао у Ван Гоговом делу, био је један, њему компатабилан поглед на свет.

Кључну тезу „Медиале“ којој је приступио, о интегралној слици, као финалном изразу сублимиране историјске свести, која опонира модернистичком аналитичком деструктивизму, овај изразито емотиван стваралац, схватио је као неку импресивну идеју, не покушавајући сувише озбиљно да је опроба у сопственом сликарском раду. Неочекивано за све чланове групе (Леонид Шејка, Оља Ивањицки), Брадић се појавио са својим првим „гребаним“ сликама, чиме је изазвао асоцијативни призор са симболичним изгледом космичког простора, испуњеног обојеним, астралним маглинама, у чијим бескрајним дубинама се, као у каквом галактичком пространству, образују и настају читави „светови“. Брадићеве слике из „космичке фазе“, не само да су биле изузетно цедењене у кругу саме „Медиале“, већ су и ван тог круга сматране примером једног од „медиалних“ највиших уметничких домета. Тако на примеру овог сликара можемо да запазимо једну од најбитнијих карактеристика енформела, низ проблема и кључних питања на којима се он додирује са надреализмом (аутоматизам у методу, фантастичан цртеж).

Седамдесетих година Брадић се одлучио за повратак фигурацији, што је за њега била логична солуција. Тако је започета дуготрајна и плодна фаза његових композиција поетско фантастичног сижеа у чијим призорима су се чудно прожимали елементи (псеудо) историјског жанра и реминисценција на религијске теме са препознатљивим симболима модерног доба. Брадић је задржао и усавршио опробану технику сликања „гребањем“ вишеслојне, полихроматске бојене површине. У овој техници Брадић је насликао читаву серију портрета, највише женских, инсистирајући више на морфолошким него на карактеролошким одликама.

Повратак инспирацији Ван Гога у последњој фази, резултирао је у циклус слика у стилу овог Холанђанина. Насликао је сасвим нове мотиве чије садржаје тражи у сопственом животном окружењу(банатско село Опово и његова околина). Овај циклус је својеврстан

пример актуелног постмодернистичког израза, заснованог на новом начину мишљења, више него што је обележен неком стилистиком и језичком иновацијом.

Коста Брадић је учесник свих Мајских изложби уметника Пироћанаца а имао је своју самосталну изложбу у Пироту управо са последњим циклусом слика.

БРАНКО МАНОЈЛОВИЋ

Рођен је у Пироту 1934. године. Дипломирао је Академији за ликовне уметности у Београду 1958. године. Постдипломске студије на одсеку за фреско и мозаик, код професора Мила Милуновића, завршио је 1961. године. Исте године излаже на Првом тријеналу југословенске уметности одржаном у Београду и осликава велику зидну композицију „Сеоски празник“ у згради општине Звездара. У наредним деценијама излаже на колективним изложбама: Октобарски салон, УЛУС-ове изложбе, „Београд инспирација уметника“, изложбе „Атеље Мило“, Мајске изложбе уметника пироћанаца а групно и самостално излаже у Немачкој и Француској. Запажене изложбе биле су му у Француској у граду Mantes la Jolie (1990. године добија прву награду за сликарство), у Champe sur Marne и Паризу у Galerie des Chevaux Legers и Версаји, укупно више од четрдесет самосталних излагања. У Пироту ретроспективну изложбу својих слика имао је 1991. године а у Београду 2005. Запажен је његов рад на конзервацији фреска у средњовековним манастирима Србије а бавио се педагошким и музејским радом

Београдска критика, сврстава га у сликаре геометријске апстракције-због чврсте и логичне конструкције слике. Сувишно је, међутим, дело Бранка Манојловића сврставати у одређене сликарске правце; његов ликовни израз надахнут је непресушним индивидуалним сензибилитетом који већ више од четири деценије успева да остане битно свој, аутентичан и оригиналан. У свом уметничком програму повезао је традицију београдске колористичке школе са академским токовима беспредметног апстрактног сликарства. Притом, портрет и фигура скинути су са његовог тематског репертоара што је и била судбинска одлука. У његовим сликама све се своди на испитивање срећног простора, у сфери такве сублимације хуманих вредности, где простор постаје „инструмент анализе за људску душу“. То није пуко слагање и разлагање линија и обојених планова, како би се неупућеном оку могло причинити, већ вишезначна расправа о бићу простора који је у нама онолико колико смо ми у њему. Простор слике је метафора света слике, он је њена витална енергија, и више од тога, битни план на коме долази до јединства човека са животом.

Једноставност, спокојност, притајена енергија и истраживачки дух основне су карактеристике овог врло замашног дела.

Три су периода његовог развоја. У првом, инспирисан мотивом прошлости, доноси своја виђења мистерије пролазности, преко прањавих зидова, старих напуштених зграда и фосилних остатака у камену. Платна су дематеријализована са тамним смеђим и окер бојама у лаганим наносима. У композицијама је изражена максимална слобода израза и креације- најближа апстрактном сликарству. (*Напуштени град, Нагореле сенке, Катедра, Фосили, Отисци у камену...*). Крајем седамдесетих година, остварује слике са темом „Прозора“, као метафоричан одраз унутрашњег и спољњег света (*Прозор, Сто и прозор, Сто и прозор са шкољкама...*). Сликаразлаже форму и адекватним распоредом елемената на слици уноси специфичан мир и спокојство контрастом скупеног унутрашњег амбијента и јасним продором у спољни свет. Оно потребно и неопходно је ту и нема ничег сувишног.

У трећем, последњем, периоду, сликар актуелизује тему пејзажа и мртве природе, стилизација претходног периода је настављена. „Сто и прозор“ су и даље чести мотиви али уз примену сасвим новог колорита-чије порекло, свакако, треба тражити у керамици и ћилиму поднебља из кога је потекао(умбра, окер, тамно црвена). Од самог почетка боја је код уметника онај емотивни елеменат који хуманизује рационалне конструкције, елемент који их музикалношћу свог звука транспонује у посебне поетске доживљаје. Боје, знакове и облике, сликар извлачи из сећања. Оживљени су у њему неки архитипски облици, карактеристични за почетак рада. Кроз ове слике је препознатљив говор основних облика: троугла, круга, квадрата, линије, који у комбинацији стварају атмосферу његовог поднебља.

Сликарски језик којим је Бранко Манојловић изградио своју варијанту геометријске апстракције има сва обележја неопходна за препознавање аутентичног уметника: и она која су заједничка за епоху и она која представљају лични „знак“.

Десет вредних дела из свог опуса сликар је у виду легата завештао Музеју Понишавља Пирот.

ВЛАСТИМИР МАДИЋ

Рођен је у Дојкинцима код Пирота 1941. године. Сликарство је студирао у Бечу и Београду. Дипломирао је 1975. године у класи професора Зорана Петровића на Факултету ликовних уметности. Бавио се педагошким радом. Члан је УЛУС-а и учесник великог броја колективних и самосталних изложби. Редовно је излагао на Мајским изложбама уметника Пироћанаца. Живи и ради у Старчеву.

Сликар Властимир Мадич припада оним бројним заљубљеницима пејзажа, посебно предела Делиблатског песка који су своје доживљаје и одушевљења знали да пиктурално артикулишу и издејствују сопствени сликарски став и израз. Своје опредељење за тему крајолика Мадич је уобличавао током целокупног свог стваралачког развоја па се може говорити о синхронизованом сазревању пејзажа-слике са зрењем стваралачке личности сликара. Увек је настојао да насликани мотив усагласи са изгледом стварног предела. Међутим, поступним разлагањем пластичне целине пиктуралне јединице на ликовне елементе (боја, линија, композицијски ритам) који су све више добијали на аутохтоности, Мадич је значајније залазио у подручје саме слике као медијске засебности и као изражајне аутентичности.

Предео на сликама Властимира Мадича, иако апстрактан, сачувао је многе ознаке које га чине доступним и препознатљивим. Инспирисаност Делиблатском пешчаром је у смислу амбијенталне колористичке селективности. За њега је пејзаж врста рационалног схватања које изоставља различите емоционалне набоје. Боје се супротстављају и својим квалитетом сугеришу материјалност. У томе има и преливања и сливања, линеарних записа, има и елемената који би да сугеришу и светлост, дакле, разграђивање и ширење пространства на чему сликар инсистира својим начином рада.

Уметник примењује и необичну хроматику крећући од најтамнијег-црно и париско плаво-ка светло жутом и белом. А о чему се ради сугеришу и неки називи слика: *Трансформација предела, Колористичка вибрација, Жута слика, Иза хоризонта* итд. Важно је прихватити уметничко настојање да је природа пејзажа пре свега у знању човека који гледа, никако у самом виђењу. Ту је, такође битно и сећање којим је употпуњен сам пејзаж. И још нешто: иако је сликар равнице-додуше рођен је у планинском крају код Пирота, стиче се утисак да одсуство „фотографичности“ само помаже да се продре у метафизику и слике и суда о природи.

Његове слике делују врло свеже са попуњеном скалом боја и остављеном цртачком арматуром. Боји и њеној симболици препуштено је све-и транспозиција и трансформација пејзажа, постојећа енергија и материјалност. Гледано са позиције постмодерне, војвођански пејзажи у раду Властимира Мадича, добили су новог тумача који је без обзира на бројне примере сачувао сопственост и оригиналност са личном колористичком варијантом.

Занимљива слика „Предео са Старе планине“ Властимира Мадича, чува се у ликовној збирци Музеја Понишавља као поклон аутора.

АЛЕКСАНДАР ЦЕНИЋ

Рођен у Пироту 1936. године, дипломирао је на Академији примењених уметности у Београду 1963. године. Члан је УЛУПУДС-а. Самостално је излагао у Београду (1971), Пироту (1975), Нолфорку-САД (1977)... Колективно је излагао у Прокупљу, Пироту, Београду, Нишу,

Крушевцу (Мајске и Октобарске свечаности). Добитник је више награда у области дизајна. Радио је на увођењу индустријског обликовања у процесе производње. Руководио је Центром за културу становања у Београду, а низ година обављао дужност координатора и професора Школе за дизајн и обликовање. Израдио је велики број графичких пројеката. Након пензионисања у Београду, наставио је да живи и ради у Панчеву.

Ликовна истраживања Александра Ценића, крећу се у области унутрашњих процеса слике, њених ритмова, замаха и кретања. Као уметник заглаван је у себе своје бивство и размишљања, превирања, поноре, прошлост али и свемир из чега ствара ликовне целине. За себе каже да је сликар- модерни традиционалиста. Његова осећања сублимирана су у специфичном трајању. Сликарска доживљаја су истовремено експеримент. Сликара као да полемише са собом и реалношћу која, по њему, није ни мало светла јер је лишена битне компоненте: духовности и креативности. Уметност је сликару инстинкт и резултат темперамента који га упућује на доживљаје из окружења.

Кроз своје истраживачке фазе у раду, Александар Ценић је покушао да пронађе лепоту слике, линијом, бојом и волуменом. Такав композициони склоп слике омогућила му је ликовна техника емулзије. Концепт је апстрактан и једнак у малим форматима, диптисима, триптисима и таписеријама.

Ликовно-техничким средствима Ценић дочарава космос, његове гравитације и енергију. Ту енергију преноси на платно уграђујући свој дух и мисао. Сам аутор каже: „У суштини целокупни мој стваралачки процес је наизменично претакање емоције у мисли и мисли у емоцију, односно моја ликовна интелектуалност је симбиоза конкретног и емоционалног. Као уметник будан сањам дијалог са самим собом, дијалог сопственог света сумњи. Ношен сам јаком жељом да хаос и сумње победим урањањем у магичне слојеве ликовности. Живот изједначавам стварањем“.

Александар Ценић је од оних стваралаца који су вредни и ненаметљиви дубоки истраживачи у потрази за сопственом истином. Ово сликарство није не-модерно, али је свесно ван токова. Њега као и да не занима шта други раде; њега интересује шта пред платном, и на платну ради-он сам. Иако експресивно, његово сликарство тихо, или пре, оно је сликарство тишине које се чују. Својом озбиљношћу, Ценић улива страхопоштовање, а не застрашује. Оно је увек у границама и са мером доброг укуса. Само се могу наслутити унутрашња врења и мене које су претходница ових слика. Та врења, међутим, захваћена четкицом и шпахтлом, попримају мекоту, урањају се у чисту нежност, како тематски тако и по колористичком третману. Овде су превирања дата кроз носталгију. Јаке емоције зауздане су извесном сликарском стидљивошћу. Види се, а не види се-назире се. Све што би хтело да крикне(чести акценти пастом) погнуло је главу пред префињеношћу. Све што одише сећањима на неке измаштане светове, који су можда и сасвим реални, можда прошли а можда и будући-или је све то само сан. Све је ово постигнуто Ценићевим мајсторским сензибилитетом за пасте и фине пластично-пиктуралне вредности. Сlike су са усклађеним колористичким односима који еманирају неку енергију заборављеног сећања-присећања, сећања које се пробија кроз измаглицу и патину у знацима и дискретним траговима, обрисима и остацима.

Неколико слика Александра Ценића биле су део ликовног фонда ИВК у Пироту.

ЉУБОДРАГ ЈАНКОВИЋ ЈАЛЕ

Рођен је 9.марта 1932. године у Пироту. Основну школу и нижу гимназију завршио је у Јагодини а од 1947. до 1951.. године у Београду похађа Средњу школу за примењену уметност(одсек графике)у класи професора Михајла петрова. Године 1954. дипломирао је на београдској Академији примењених уметности(одсек сликарства) у класи професора Винка Грдана. За асистента на одсеку примењеног сликарства на Академији примењених уметности у Београду изабран је 1962, а пет година касније изабран је за доцента (на предмету вечерњи акт). Био је редовни професор на Факултету примењених уметности у Београду. Данас у пензији живи и ради у Београду.

Члан је УЛУПУДС-а од 1957. а члан УЛУС-а од 1961. године. Приредио је велики број самосталних изложби(Београд, Париз, Нови Сад, Скопље, Пирот...) и учествовао на многим колективним изложбама у земљи и иностранству(Београд, Загреб, Сарајево, Барселона, Лима, Париз, Атина, Њујорк, Вашингтон, Торонто, Монреал, Москва, Пекинг...). Добитник је бројних награда за илустрацију, сликарство, графику као и Награде за животно дело УЛУПУДС-а и Велике плакете Универзитета уметности са дипломом. Његова дела налазе се у најпознатијим музејима света, галеријама и приватним колекцијама.

Јанковић се није појавио нагло, блиставо и бравурозно, он је свет својих облика и облик својих светова градио дугом узлазном линијом, испитивачки и истраживачки, са страшћу и упорношћу која не откривају само темпераментног сликара већ и одређеног мислиоца. Упорно је тражио неки свој садржај и свој израз у времену. Никада се није у потпуности уоквиравао у одређене правце и тенденције. Јанковићев сликарски концепт садржи три битна елемента који га дефинишу и формално и садржински: фантастично, надреално и симболично.

Даља стилска карактеристика је у доследности фигуралном одређењу. Он је превасходни истраживач сликарских форми-управо егзистенцијалних проблема форме. Његов облик није леп, али је истинит и убедљив. Деформација је конструктивни елемент људске фигуре, али у функцији експресије, потенцирања израза. Форма је пластична и волуминозна, делује тродимензионално и скулпторски схваћена. Није реалистичка, ни у класичном ни у модерном смислу. Она је маса у простору слике, дефинисана простором али и сама дефинише простор. И док је раније била јасно издвојена, дефинисана тонском градацијом, хладно-плавог и зеленог, она је данас просторно јединственија колористички пунија. Лежи или седи, сама или у групи, фигура је огољена од елементарних форми, стамена као од гранита исклесана одише снагом и самодовољношћу у пуној осамљености, чак и кад је окружена себи сличнима. Њена смиреност пуна достојанства је пркос смрти и нестајању.

Ликови Јалетових мушкараца и (најчешће) жена нису портрети индивидуа, већ симболи људског бића. На лицима нема трагова психолошко-емотивне експресије, већ емоционалне безизражајности, нељудске равнодушности, неземаљског и божанског мира. С друге стране ова експресивна душевна безизразност лица и скулпторски монолитна и монументална тела, упућују искључиво на овоземаљску, телесну природу жене-на њену огромну снагу и моћ. Та женска моћ може се тумачити као самосвесна и чулно хедонистичка, византијска, пуна достојанства и чудесног мира. У психолошко емотивном смислу, слике носе карактер великог ишчекивања, открића нечег непознатог, претећег у нама, у нашој историји, нашим митовима, религијама и целој нашој морфогенези.

Као декларисани фантаста, суптилни мистичар, алхемичар надреалног и поета реалног, сам концепт Јалетове фигурације је вишеслојан. Понекад слика и фантастичне животиње а боја је ту која ствара потребну контраст са драматиком форме и одређује све елементе слике, затвара или отвара планове, наглашава простор и перспективу.

Ово сликарство карактерише својеврсна сементичка амбиваленција која упућује на више референци(митолошких, мистицистичких, херметистичких, окултистичких, неоплатонистичких, хришћанских и паганских, фантазматских, надреалних, подсвесних, архитипских) сажетих у једној наизглед „читљивој“ сублимној форми. Јале ствара у циклусима који логички проистичу један из другог. Разлике су у степену зрелости идеје и њене сликарске реализације. Нема никаквих скокова, наглих заокрета, неочекиваних одступања. А оно што се чини јасним и читљивим често буде обавијено и велом тајни. Јалетову уметност можемо „видети“ само осећајући његове мистичне визије света, ако знамо да „сневамо“ његове снове. А о његовој уметности може писати само онај ко зна да су реалност и фантазма једнако варљиве...и неописиве.

Линија континуитета води овог сликара новим открићима, приближава га истини коју ће развијати и надаље.

АНДРЕЈА МИЛЕНКОВИЋ

Рођен је у Лесковцу 1922. године. Детињство и Гимназију завршио је у Пироту, а Академију примењених уметности у Београду у класи професора Михајла Петрова. Бавио се педагошким радом и новинарством. Био је члан УЛУПУДС-а једно време председник. Од 1958. године радио је у Бироу за израду поштанских марака. Излагао је на самосталним и колективним изложбама у земљи и иностранству. Умро је у Београду 2005. године. Пирот је био и остао град коме се радо враћао било по позиву на колективним Мајским изложбама уметника Пироћанаца, на више самосталних изложби, као сарадник ИО „Први мај“, сарадник Музеја и као љубитељ Старе планине и Врела.

Добитник је бројних признања: Седмојулске награде 1959, Златне плaketе 1964, Спомен плaketе града Београда 1974, две годишње и једне јубиларне награде УЛУПУДС-а, више награда на Међународном салону Paris/СЕРТ 69... Био је политички активан, један је од оснивача Демократске странке у Пироту.

Андреја Миленковић је аутор многих дела из свих области примењених и ликовних уметности. У стваралачком опусу запажен је његов период у креирању поштанских марака. Аутор је преко пет стотина ликовних решења за поштанске марке које су репродуковане у преко сто милиона примерака. Међу значајнијим графичким решењима издваја се марка *Триглав виђен са Бохиња* из традиционалне серије „Уметност у Југославији кроз векове-Југословенско сликарство 19. века“ а која је и награђена 1968. године. Марка је штампана у Бечу. Креатор је свих наших издања на тему Европа-СЕРТ у периоду од 1969 до 1984. године. Почетком седамдесетих година постао је водећи дизајнер југословенских марака у скоро свим филателистичким темама. Последња марка за коју је урадио је ликовно решење посвећена је 50-годишњици Интернационалних бригада 1986. године.

У раду на изради ликовних решења за поштанске марке Миленковић је показао изузетну прецизност, рационалност, строгост и тачност у коришћењу ликовних елемената. Развио је широке стваралачке могућности уметника који је дорастао сваком мотиву, свакој замисли од најједноставнијих до најсложенијих и тако обезбедио себи истакнуто место у овој грани примењених уметности.

Урадио је и велики број графичких решења назива и логотипа привредних радних организација и предузећа, аутор је графичког решења ордена „Светог Саве“ а остао је упамћен и по идејном решењу за новчаницу Народне банке Југославије.

Уметничка и ликовна активност Миленковића била је усмерена и на израду пејзажа и мртве природе. Велико искуство у савладавању малог формата стечено у раду са маркама као и зрнаста структура платна, сигурно су водили уметника у стварању пејзажа савршене просторне хармоније. Лепота питомих брда, старих делова насеља, где се небо и земља драматично преплићу, започиње истински да живи у тренутку када престанемо да примећујемо њихову ликовну перфекцију. Она је некад меланхолична или полетна, али увек обавијена носталгијом и осећањем пролазности. Боје на његовим платнима су ведре, свеже, прецизне и јасне што доприноси општемутиску иквалитету. Искуство у савладавању мањих формата, Миленковић је примењивао и у изради мртвих природа. Грнчарски предмети из пиротског краја, раскошни предмети из околине, представљени су у реалистичком и класичном маниру са функционалном логиком и по диктату унутрашње сликареве потребе. Иако, наизглед, једноставно ово сликарство обилује инвентивношћу и правим ликовним решењима.

Део ликовне продукције Андреје Миленковића налази се у уметничкој збирци ИО „Први мај“ и приватним колекцијама.

ЧЕДОМИР КРСТИЋ

Рођен је у Пироту 1923. године. Академију ликовних уметности завршио је у Београду 1952. године у класи професора Недељка Гвозденовића. Годину дана је радио у атељу Ђорђа Андрејевића Куна. Био је професор Уметничке школе у Нишу а до смрти је радио као професор

Факултета ликовних уметности у Београду. Самостално је излагао од 1953. године у Нишу, Пироту, Београду, Новом Саду, Лесковцу а колективно на Октобарским салонима, УЛУС-овим изложбама, у оквиру сликарских колонија. Добитник је више награда и признања. Умро је у Београду 1988. године. Постхумно, Галерија РТС-а организовала је његову ретроспективну изложбу 2009. године. Скупштинском одлуком од фебруара 1999. године, Галерија у Пироту, добила је име по сликару Чедомиру Крстићу.

Када се човек нађе међу сликама Чедомира Крстића мора да се запита-зашто у фигуративном сликарству проглашавамо актуелним, чак визионарима само оне апокалиптичне сликаре који нам прете страшним крајем (Гоја, Шонгауер или Бош), а не настављаче европске лирике(Шарден, Вијар, Матис,Челебоновић). Чедомир Крстић је тај који је имао храбрости да не одбаци предмет и фигуру, а темама и мотивима да скоро класичну важност и тако успостави неку врсту континуитета са традицијом не губећи корак савремености. За њега је живот био један интиман свет сопствених трагања и откривања тајни боја, светлости и композиционих односа. Оно, пак, што је уистину остало иза школовања код Гвозденовића, то је тема „ентеријера“, у чији ће се ограђени простор страшно загњурити, и само ретко- ретко отворити прозор да погледа најближи околни пејзаж.

Чедомир Крстић се определио за интимизам, односно поетски реализам, мимо шема Париске школе, и таквом опредељењу остао доследан до краја. Овај склад боја и мотива део су једног специфичног мира и спокојства који нам сликар доноси. Нема овде драматичних узлета и нападних градација. Крстић се определио за мирну атмосферу свог света. Она струји кроз сваку слику, кроз њихову структуру, може се рећи кроз Крстићево сликарство. Тим својим хтењем он се издигао као мајстор Београдске школе и по техници и по схватању. Нашавши свој језик за штимунг који не застарева, који не може бити превазиђен јер је људски, тесно повезан са човеком и његовом судбином, он је нашао себе.

Већина досадашњих тумачења Крстићевог сликарства, истицала су ту мирну контемплацију поимања уметности, јер Крстић не држи до прогреса у уметности, већ се бори са личном егзистенцијом и настоји да је уведе у мирне токове. Он није био сликар спокоја, већ тежње ка смиреној мудрости. На попришту слике одвија се грчевита борба за коначну успоставу реда, мира, хармоније, за присан додир човека са светом. У насликаном се слуги уметникова вера у превласт снага разума над силама разарања и деконструкције.

Схвативши још на самим почецима да је уметност једна у свом бићу, одредивши се, у ствари, за традиционални концепт сликарства, Крстић је сву своју енергију и знање усмерио у правцу развијања садржаја сликане површине како би преко ње открио сложено богатство света и суштине уметности. Његов идеал су природност и једноставност.

Неизбрисив траг на стваралаштво Чедомира Крстића оставило је детињство у пиротској грађанској породици као и шаре на пиротском ћилиму(сликарева мајка бавила се израдом пиротског ћилима).Говорио је да је Пирот био провинцијски град са много недостатака али је како каже имао све што му је требало: Гимназију, Учитељску школу, биоскоп и Кеј поред Нишаве са дрворедима липа. Они који су га познавали кажу да је личност професора Крстића била у складу са стваралаштвом, тиха, лепа и деликатна.Ликовни критичар Зоран Маркуш каже да Крстић никога није копирао.

У Галерији „Чедомир Крстић“ данас се чува Легат овог уметника са збирком од десет слика у уљу(У контра жару- 1986, Мори Кристи-1987, Јесењи плодови-1979,У предвечерје-1980, Из атељеа-1987, Крај прозора, 1986, Жене, 1970, Варијација у плавом,1980, Ентеријер са белим бокалом,1980, Предео са старог Сајмишта,1975) а у Музеју Понишавља једна његова слика са мотивом ентеријера.

ПАВЛЕ РИСТИЋ

Вајар и сликар Павле Ристић, рођен је у Пироту 1934. Завршио је Школу за примењену уметност, вајарски одсек у Нишу. Студирао је сликарство у Београду. Једно време је у Пироту радио као просветни радник а од 1960. године живео је у Београду где је и умро 2011. године. Бавио се израдом илустрација, идејних решења, плаката, насловних страна, заштитних знакова а највише израдом скулптура. Самостално је излагао у Пироту, Панчеву, Београду,

Новом Саду... а колективно са УЛУПУДС-ом и на свим Мајским изложбама уметника Пироћанаца. Запажен је његов циклус слика инспирисаних Хиландаром. Са овом изложбом гостовао је у Пироту 1999. године.

Уметничка опсервација Паје Ристића најјача је у области вајарства. Израдио је велики број бисти, баррелјефа и фигуралних монументалних композиција у бронзи. У Пироту стоји споменик посвећен композитору Др. Војиславу Вучковићу, на платоу испред Хотела Пирот, фигурална представа посвећена Николи Тесли испред Електродистрибуције. На Споменику у Тијабари који је посвећен изгинулим војницима из 1912. године израдио је реплику орла у бронзи а кога су однели Бугари у Другом светском рату. За потребе Гимназије у Пироту урадио је баррелјефе у медаљонима познатих личности: Радоја Домановића, Јована Дучића, Мите Ракића и Светозара Марковића. На платоу испред Гушавице у Тијабари израдио је бисту Драгољуба Јовановића, након његове рехабилитације а на гробљу у Тијабари бисту вајара Уроша Костића. У Београду је радио велики број бисти познатих уметника и глумаца (Предраг Гојковић Цуне, певач, Михајло Викторовић, глумац, Јован Мијатовић, травар са Романије, Чика Грубишић...).

Поред ликова у реалистичком стилу у бронзи и патинираном гипсу, Паја Ристић је радио и стилизоване форме и композиције које указују на ауторово другачије опредељење и истраживачки дар: *Сујета или препотентност, бронза, Човек и околина...* Музеј Понишавља чува неколико његових рељефа и бисти у патинираном гипсу са ликовима познатих личности и вредну бисту вајара Уроша Костића.

Павле Ристић је увек радио препознатљиве ликове у материјалима који су били трајни, најчешће у бронзи. Реалистички приступ је његово трајно опредељење и по томе је препознатљив. Поред своје традиционалности, његова скулптура је и савремена и модерна у изразу. Веран примарној идеји, низом реплика, изградио је сопствену лексику која се чини блиском. Он пажљиво бира мотив, процењује, припремајући природни ток интеракције који ће уследити. На том нивоу, промишљено и оправдано, не тежи по сваку цену разноврсности структуре, већ чврстој и пуној форми. Ликове дотерује, глача и чини их монументалним. До пуног изражаја долази суптилност моделације пуног волумена. Самим тим и његова скулптура прераста у доживљај у знак онога што се ствараоцу догађа у начину исказивања потребе да се облик доживи из свих профила да се уђе у њега-да се осети „оком које додирује“. Ристић је своје кретање по унутрашњости материје понајбоље могао да материјализује формом при чему је искључио дескрипцију идући ка унутрашњој структури облика. Тежио је да оствари однос са простором као реалном чињеницом, да открива и извлачи на површину оно што материја скрива у себи. На овим формама, препознатљивим ликовима, сагледавају се људи што насрћу на простор и време-сагледава се сва променљивост и несталност спољашњег света. Павле Ристић ће остати у сећању и као врсни хроничар и познавалац традиције града из кога је поникао а коме се често враћао пратећи његове токове развоја.

АЛЕКСАНДАР АЛЕКСИЋ СОСКА

Сликар и песник Александар Алексић Соска, рођен је Гњилану код Пирота, умро у Београду 2009. године. Завршио је Школу за примењену уметност у Нишу а Академију примењених уметности у Београду 1960. године. Специјализацију сликарства завршио је у Паризу на Академији Andre Lota 1964. године. Био је члан УЛУПУДС-а, Удружења књижевника Србије, Удружења публициста Србије, Савеза новинара. Живео је и радио у Београду као сликар, књижевник, пуб. лициста и новинар. Колективно је излагао на Мајским изложбама Пироћанаца у Пироту, затим у Карловцу, Загребу, Београду а самостално у Риму, Бечу, Сао Паолу, Паризу, Торонту, Токију, Тераму.

У свом сликарском поступку Алексић је неговао сликање у техникама акварела, темпере, уља, таписерије (таписерија *Концерт у пољу* власништво ИО Први мај у Пироту), мурала (композиција у бившем Хотелу „Национал“ у Пироту, у ОШ „8. септембар“). Илустровао је збирке својих песама и радио идејна решења за корице књига.

По темама и начину какоје прилазио сликама Алексић је био близак надреалистима, али више оној лирској страни јер је песник и уметник који је тражио чисту слику у првом реду кроз

редукцију света који нас окружује, да би временом она постала основа за тражење композиционих односа. На сликама Алексића све је симболично, сажето са мирним и ненаметљивим колоритом. Из те некад надреалне, некад симболичне или реалне основе, искре, умаласани трагови, пресеци и спојеви његове имагинације. Коришћењем минималних средстава рачуна на ефекат асоцијације. Појава женске фигуре, пре свега у графици али и на сликама у техници уља, је стилизација чија је пластичност остварена фином игром валера (*Бели актови, Плави акт, Купачица у врту, Медаљон младости, Сећање на Париз, Две вертикале...*) „Ако пратимо ток стварања Александра Алексића, он се креће од асоцијативног пејзажа до чисто геометријских форми, надреалистичких композиција, симболичних асоцијација. Уочићемо немирни дух и мисао аутора у тражењу чисте слике. Да би се таквим сликарством комуницирало треба ући у његов знак и уочити разлику између сна и јаве, слике и речи“ (Огњен Лакичевић).

За Алексића је сликање било залог опстанка, метафора за преживљавање оне виталне енергије, која потпуно сажима човека са животом и ослобађа његове стваралачке снаге. Његове слике нису само песничке реминисценције и визије прошлости, већ драматично подсећање на стварност. Расчлањавањем елемената ликовним средствима он је креирао свет какав би требао да буде, исто онако сензибилан и рафиниран каква је и његова природа била.

Шта је дакле свет слике Александра Алексића Соске? Свет чисто ликовних чињеница. Свет који из себе собом говори. Свет који проистиче из уметничког напора да постави своје оквире будућег света. Увек у слутњи. Стрепња у слутњи. И како год прилазили његовим сликама, или како год нам се наметале, као светлост, боја, простор, или тачка-линија-простор или фигура у простору... треба их примити као духовни простор као уметничков пут ка бесмртности.

За Алексића је уметност била мерило вредности хуманизма и сазнање да је субјект могућ тек као презентативна свест. Свет му је могућа слика, неизмерива слика а његово сликарство опушта и враћа у лепшу стварност, у апотеозу живота.

ИВИЦА РАКИЋ

Рођен је у Крупцу код Пирота 1949. године. Дипломирао је на Академији примењених уметности у Београду, одсек Примењене графике, смер графичке комуникације 1974. године. Члан је УЛУПУДС-а од 1977. године. Радио је у Центру за научноистраживачки филм у Београду од 1975-1977 а затим као професор у Школи за индустријско обликовање у Београду. Од 1998. радио је као ванредни професор ФПУ на предмету Просторна графика у оквиру атељеа за Графички дизајн. Од 1999. био је управник наставног одељења ФПУ у Крагујевцу у чијем је формирању учествовао.

Бави се графичким дизајном, педагошким радом, радом на новим програмским садржајима и стручно-теоријским и научним радом у оквиру струке. Као члан УЛУПУДС-а имао је преко 70 колективних изложби у Београду, Москви, Пекингу а у Пироту је учесник Мајских изложби Пироћанаца.

Добитник је значајних награда и признања за плакат а у оквиру тема: заштита човекове средине, екологија, солидарност са старим лицима, политички и пригодни плакат и на већем броју јавних конкурса за заштитни знак и плакат. Ожењен је Биљаном Ракић, познатој Пироту по изложби уникатне керамике и креативној летњој радионици керамике.

Ликовни и уметнички пут Ивице Ракића није типичан али није ни редак. Увек на размеђи два паралелна опредељења: креативни рад у области графичког дизајна и професура. Једнако успешан и у једној и другој области уметности, оригиналан и са сопственим стилем. Ипак, његов избор је од почетка и засад остао графички дизајн: заштитни знак, плакат, опрема корица, илустрација, амбалажа у области графичког дизајна, иновација расклопа и тимски рад на истраживању и примени еколошких материјала у дизајну... Има јасан и формиран естетски став и систематичност приступа у решавању задатих проблема без обзира о којој се дисциплини изражавања из области графичког дизајна ради.

Веома је занимљиво сагледати начин ликовног транспоновања –представљања чисто егзатних појмова као што су они из области екологије. По нека д се може стећи утисак изражене

једноставности у изразу, међутим, актуелност свог ликовног графичког израза Ивица Ракић јасно остварује не подлежући тренутним актуелностима и помодном. Доследан је у креативном изражавању. Једноставност, функционалност и актуелност су императив укупног естетског садржаја, доследно прилагођавајући потребама будућем конзументу као крајњем кориснику његовог дизајна.

Игром ликовних елемената, линија, боја, организацијом површина, он нам врло маштовито али, осмишљено и очигледно интерпретира одређене животне процесе. Он констатује, ликовно критикује, упозорава али и препоручује на начин који то дозвољава плакат или било који други графички модел. Захваљујући његовом дизајну ближи су нам неки животни процеси и факти чак егзотичних наука и то кроз визуелно и ликовно. Истовремено, поново се сусрећемо са чињеницом да су живот и уметност само различити начини тумачења и сазнавања истине. Предност Ивице Ракића је у томе што влада и једним и другим начином подједнако.

За самог Ивицу и његов дизајн највећа је вредност у томе, да је сва љубав, енергија и креативност на страни уметничког изражавања. Самим тим његова графичка решења добијају изванредне квалитете у истраживачком и уметничком смислу.

ЗОРАН АЛЕКСИЋ КОКИ

Припада млађој генерацији академских сликара који је након школовања остао у метрополи. Директор је школе „Уникат“, једине школе у Србији која ради са болесном децом и децом која се налазе на болничком лечењу.

Зоран Алексић Коки је рођен у Пироту 1966. године. Средњу уметничку школу завршио је у Нишу 1985. године а Факултет ликовне уметности у Београду, сликарски одсек 1992. године. Био је у класи професора Анђелке Бојовић, Бранка Протића и последње две године код Чедомира Васића. Магистарске студије завршио је 1995. године код професора Чедомира Васића. Члан је УЛУС-а од 1993. Имао је велики број колективних изложби у Београду, Пироту, Великој Плани, Нишу а самостално је излагао у Пироту, Обреновцу, Београду, Пријепољу, Руми, Нишу.

Креативна личност у више области културе и уметности, Зоран Алексић Коки је учествовао на неколико семинара цртања, сликарских колонија, основао је и радио са уметничком групом „Шук Стампедо“, са ученицима ОШ „Др. Драган Херцог“ и пацијентима клинике за рехабилитацију радио је позоришну представу „Снови у парку крај дрвета“ по којој је касније режирао и снимиио филм и представу „Вечерњи облак“. Осликао је у Бајмоку Храм Светога Георгија и објавио књигу „Циркус Алимпија“ 2005. године.

Као сликар Зоран Алексић Коки је бескомпромисни експресиониста, било да се ради о слици, скулптури, цртежу, писаној речи или режији. Бави се људима са маргине јер су праве личности, занимљиве и искрене. Осликава људе са којима углавном нема ничег заједничког а сви проблеми слични су нашим. Из празнине њихових погледа он извлачи срж, есенцију и попут алхемичара, најснажнијим сликарским мирисима продире у просторе којих се већина боји. Четком, длетом или другим средствима даје сопствену креацију игре која доноси толико емотивног, игра у којој препознајемо себе или чујемо далеки ехо нечега што нам је познато. У његовом стваралаштву то има смисла јер неприметно постаје чаробњак у моменту када престају бајке из детињства а почиње стварност. У ружним и необичним стварима он налази лепоту стварања и то је његов океан препун сликарских изненађења.

Алексић припада сликарима који су превасходно заинтересовани за израз и експресију којим ће „неке друге“ ствари и проблеми бити обухваћени. Дакле израз и његов еквивалент енергија и тиме трајање. Примена колорита, интензивних и јаких боја са доминантном мрком и кармин, уноси додатно узбуђење у иначе динамичну београдску сликарску средину-која је склона патетици. Сликаство које негује Алексић артикулирано је и заустављено баш где

треба-у мисаоном, а то га чини посебно занимљивим. Називи слика неће помоћи посматрачу ако није спреман да схвати потребу за модерним језиком, који везује асоцијативно са визуелним препознавањем. Тек ту добијамо шансу да схватимо „визуелну“ организованост ових дела.

У скулптуралним решењима он се окреће Африци али не само њој. Африка је за њега симбол једног живљења али и Јужна Америка и неки делови Азије. То су задње оазе где је људски ум сачуван од свега што нуди нова цивилизација

Цртеж је Алексићу јако важан и поред тога што чини основу свих експресионистичких ликова у слици и скулптури он је присутан и као посебна форма. Са цртежима али и сликама у уљу представио се Пиротској публици. Један цртеж из циклуса „Лица“ део је ликовног фонда Музеја Понишавља.

МИРОСЛАВ СТОЈАНОВИЋ ПИРКЕ

Рођен је у Пироту 1939. године. Након Гимназије, завршио је Школу за примењену уметност у Нишу 1959. године а Академију примењених уметности у Београду 1967. године у класи професора М. Шербана. Члан је УЛУС-а од 1968. године. Самостално је излагао у Београду (1969,1973,1975,1978,1989,1997) а колективно на Пролећним и Јесењим изложбама УЛУС-а, на изложбама цртежа и мале пластике, на Тријеналима југословенског цртежа у Сомбору, Октобарским салонима, на изложбама „Београд инспирација сликара“, „Златно перо Београда“, на Мајским изложбама уметника Пироћанаца и многим дугим. Учесник је и ликовних колонија, једна од њих је колонија „Бели анђеоло“ у Милешеву. У хуманитарној акцији поводом пожара у ИО „Први мај“ у Пироту, на организованој аукцији слика, дао је свој колаж. Помогао је с војим експонатима и изложбу Пиротског ћилима у САНУ у Београду.

Мирослав Стојановић је вишеструко занимљива стваралачка личност, која је у српској ликовној уметности присутна већ пет деценија. Поред цртежа, слика у уљу и колажа, који се у његовом стваралаштву преплићу, смењују и допуњују, бави се и примењеном графиком. Почео је да ради у оном узбурканом времену када су се гасиле последње ватре апстракције а рађао свет нових облика фигурације. Мирослав Стојановић је релативно брзо превалио пут од асоцијативне апстракције до фигурације надреалног смера. Покушао је да изједначи у значењско-ликовном смислу, емоцију и интуицију, доживљај и мисао, да се у облику наметне и духовна аура која га уздиже у област надреалног (циклус колажа „Надреалистичке етиде“).

Истовремено Стојановић слика и развија се у правцу симболизма, што је условило посебан третман ликовних средстава, пре свега површине и боје. Таква слика настаје дуго, у процесу медитативног сазревања, у сталном надилажењу реалног, како би се добило оно унутрашње осветљење које слици пружа духовну димензију, имагинарну светлост и мистичност.

И тако готово у свим фазама рада овог сликара осећамо то нестално јединство стварног и над-стварног, емотивног и симболичног. Његова слика, као и његов колаж или цртеж, никада не носе самозадовољно испуњење идеје која брани боје тренда или наметнуте концепције. Она уствари стално измиче чистој дефиницији, јер свака дефиниција додирује само део суштине. Суштине су изван слике, изван сликара, алион својом судбином, дубином свог бића тежи њиховом осветљењу.

Својим представљањем, Мирослав Стојановић, уверава нас у префињеност свог сензибилитета, поетски и сањалачки карактер, као и у неопходну присутну али ненаметљиву амбициозност. Било да узбуди посматрача, шокира га или га натера на повлачење, његове слике, не остављају никога равнодушним. Заиста, посматрач мора да устукне најпре, да би се касније вратио делу у којем препознаје живот који је отекао у непознатом правцу. Има у томе и снажне експресивности, има и тежње да се досегне естетско и да заједно са елементима

„прошлости“ дође до јасне уметничке експресије. Са ублаженом патетиком, са елементима сурове реалности, уметник је изградио свет који инспирише и опомиње.

Радмила Влатковић